

Schovelin: Til den højtærede Minister skal jeg indskrænke mig til at sige, at det er mig ubegribeligt, hvorledes Spørgsmaalet om de saakaldte rene Forbrugsforeningers Bogføringspligt skal kunne finde sin Afgørelse paa § 19 i Andelslovsforslaget, al den Stund § 19 aldeles ikke gælder for alle de Forbrugsforeninger, som det foreløbig i en overskuelig Fremtid, en Menne-skealder eller saa, er praktisk at lovgive for, nemlig dem, som bestaa den 1. Januar 1910. Dette vil vedblive at være en Gaade for mig.

Jeg ønsker dernæst at sige nogle Bemærkninger til det ærede Medlem fra Herning (R. Nielsen). Det ærede Medlem har gjort sig megen Umage med at bogføre en Række Kalamiteter indenfor Handelsstanden og søger deraf at drage visse Slutninger. Nu er det imidlertid saa mageløst uheldigt, at disse Eksempler i og for sig intet bevise. Spørgsmaalet er nemlig, om der i disse Tilfælde har været falsk Bogføring; det var det, jeg talte om, da jeg pegede paa Eksemplet med Biersted Brugsforening. Naar der saa svares, at der er tilsvarende Kalamiteter indenfor Handelsstanden, maa der, for at de kunne være tilsvarende, foreligge urigtig Bogføring, men vi hørte blot Tallet paa en Række Konkursur blive oplæst. Men det er endnu mere uheldigt for det ærede Medlem, naar man tænker Sagen til Bunds. Thi det turde maaske endogsaa være, at Konkursen i mange Tilfælde var Frugten af, at vedkommende havde ført ordentlige Bøger og netop som Følge deraf havde opdaget, at han nu skyldte sine Kreditorer at lade sig erklære konkurs, hvorimod Biersted Brugsforening i sin lykkelige Uvidenhed troede, at den havde 1,000 Kr.s Overskud paa Grund af mangelfuldt eller slet Bogholderi, og saa opdager, man at den kun har 373 Kr. En anden Gang tror en saadan Forening, at den har stort Overskud, medens den har Underskud, og erklærer sig ikke konkurs, fordi den ikke ved Besked. Altsaa, den Omstændighed, at Forbrugsforeningerne ikke erklære sig konkurs, kan ifølge dette Eksempel ogsaa bero paa, at de ikke føre ordentlige Bøger, medens den Omstændighed, at handlende erklære sig konkurs, netop kunde bevise, at de føre ordentlige Bøger. Saaledes har altsaa det ærede Medlem været saa heldig at bevise netop det modsatte af, hvad han ønskede.

Nu er det jo i øvrigt ikke Meningen, at man fra den ene Side i Samfundet skal forekaste andre Sider af Samfundet de Uheld, som ske;

men jeg maa dog overfor det ærede Medlem nævne i denne Sammenhæng, at det var ikke nogen stor Behagelighed for „Andelsfolket“ — saaledes er vist den populære Betegnelse for denne økonomiske Frimurerorden — den lille Stempelsag, som for nylig blev paadømt, og som vistnok vil drage mange Kalamiteter efter sig for Andelsfolket og Fællesforeningen. Og naar der overhovedet fra den Side stadig peges paa, at de skulle nok klare deres Ting selv, de ere overlegne, der sker ingen Ulykker paa det Omraade, lad bare deres Selvstyreinstitutioner faa Lov til at trives og blomstre, saaledes som de hidtil have faaet Lov, saa skal alting gaa godt, vil jeg minde om een Selvstyreinstitution, som ærede Medlemmer ogsaa kende, nemlig Den sjællandske Bondestands Sparekasse. Den er et smukt Eksempel paa, hvad Selvstyre kan føre til, naar det lægges i ukyndige og uduelige Hænder. Jeg tænker ikke paa Bedrageren, men paa dem, der skulde passe paa ham, og som han Gang paa Gang forelagde falske Regnskaber, ikke falske Regnskaber, som man blot bagefter kunde kontrollere vare falske, men falske i den Betydning, at de ikke stemmede med den Sparekassens anordning, som er en integrerende Del af Sparekasseloven. Hvis de Mennesker havde gjort sig den Ulejlighed nogenlunde at sætte sig ind i Tingene, havde gennemlæst denne Anordning, maatte de have kunnet se, at disse Regnskaber vare falske. Naar en selvstyrende Institution har kompromitteret Selvstyret saa stærkt, skulde man derefter nødig fra den Side tale om, at der i Selvstyret laa nogen som helst Art af Betyggelse.

Men i øvrigt, naar man har rent Brød i Posen, behøver man ikke at være bange for Pligten. Derfor siger jeg, at det er Synd mod disse Institutioner, at deres Talsmænd her paa Tingene sige: For Guds Skyld, de maa paa ingen Maade tvinges til at føre Bøger rationelt og ordentligt; med andre Ord, de maa ikke tvinges til at have Orden og Redelighed i deres Affærer. Det er Synd, siger jeg. Det er en menneskelig Erfaring, at en Kasserer, der er noget i Vejen med, bliver fornærmet og opfatter det som en Tvivl om hans Hæderlighed, at man vil efterse hans Bøger og Papirer; den hæderlige Kasserer er aldrig gladere, end naar man kommer over ham baade paa den ene og den anden Tid, han er glad ved at kunne vise, at der ingen Mangler er, at alt stemmer til Punkt og Prikke. Derfor, naar det staar saa fortræffeligt til indenfor Forbrugsforeningerne som det